

Sygn. akt I PZ 2/17

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko VII Liceum Ogólnokształcącemu [...] o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 kwietnia 2017 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w B.
z dnia 28 listopada 2016 r., sygn. akt V Pz .../16,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Powódka J. K. w pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu VII Liceum Ogólnokształcącemu [...] w B. wniosła o uznanie za bezskuteczne oświadczenia o rozwiązaniu stosunku pracy z zachowaniem okresu wypowiedzenia, a w przypadku rozwiązania stosunku pracy – o przywrócenie do pracy i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Na rozprawie przed Sądem Rejonowym w B. w dniu 24 października 2016 r. strony zawarły ugodę, na mocy której pozwany pracodawca zobowiązał się do zapłaty na rzecz powódki kwoty 5.000 zł tytułem odszkodowania w terminie do 24 listopada 2016 r. z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki. Powódka, działająca

wraz z pełnomocnikiem będącym adwokatem, wyraziła zgodę na powyższą kwotę oraz warunki odszkodowania, zrzekając się wszelkich roszczeń ze stosunku pracy istniejących i mogących powstać w przyszłości (k. 51). Wobec zawarcia przez strony ugody Sąd Rejonowy w B., postanowieniem z 24 października 2016 r., umorzył postępowanie w sprawie oraz odstąpił od obciążania stron kosztami procesu (k. 53). W uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu postępowania Sąd Rejonowy stwierdził, że zawarta ugoda nie zmierza do obejścia prawa, jest zgodna z prawem i zasadami współżycia społecznego oraz nie narusza interesów żadnej ze stron, w tym słusznym interesów pracownika (k. 55).

Powódka J. K. wniosła zażalenie na powyższe postanowienie Sądu Rejonowego w B., wnosząc o jego uchylenie. Oświadczyła, że uchyła się od skutków prawnych ugody zawartej przed Sądem pierwszej instancji, gdyż działała pod wpływem błędu wywołanego przez reprezentującego ją adwokata. W konsekwencji doszło do zawarcia ugody, która narusza jej słuszne interesy jako pracownika (k. 57).

Sąd Okręgowy w B., postanowieniem z 28 listopada 2016 r., oddalił zażalenie (k. 72).

Sąd drugiej instancji podniósł, że odszkodowanie stanowi rekompensatę za nieuzasadnione wypowiedzenie stosunku pracy, chociaż jest limitowane i nie gwarantuje dalszego zatrudnienia. Brak jest podstaw do uznania, że wybór w drodze ugody odszkodowania, w miejsce przywrócenia do pracy, narusza zasady współżycia społecznego i słuszny interes pracownika. Sąd Okręgowy przyjął również, że zawarte w zażaleniu oświadczenie powódki o uchyleniu się od skutków prawnych ugody nie uzasadnia uwzględnienia zażalenia. Do obowiązków strony skarżącej należy bowiem wykazanie przyczyn wadliwości oświadczenia woli, do sądu zaś ocena, czy przyczyny te są dostatecznie skuteczne do uchylenia się od skutków oświadczenia woli. Stwierdzenie, że powódka działała w błędnym przekonaniu, wywołanym działaniem jej pełnomocnika, nie wypełnia tego obowiązku. Subiektywne przeświadczenie składającej zażalenie, że ugoda jest dla niej mniej korzystna niż to oceniała uprzednio, jest niewystarczające do jej podważenia. Sąd Okręgowy, powołując się na art. 918 k.c., zgodnie z którym uchylenie się od skutków prawnych ugody zawartej pod wpływem błędu jest

dopuszczalne tylko wtedy, gdy błąd dotyczy stanu faktycznego, który strony umowy uznały za niewątpliwy, stwierdził, że stan faktyczny co do okoliczności uzasadniających rozwiązanie stosunku pracy w chwili zawierania umowy był sporny. Uchylenie się od skutków prawnych umowy z powodu błędu co do okoliczności spornych nie może być skuteczne, w świetle powołanego przepisu. Sąd podkreślił także, że powódka była obecna na rozprawie podczas zawierania umowy. Była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Treść zawartej umowy nie powinna budzić żadnych wątpliwości w zakresie jej rozumienia przez strony.

Na postanowienie Sądu Okręgowego, oddalające zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego o umorzeniu postępowania, powódka (zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika) wniosła zażalenie, domagając się uchylenia w całości zaskarżonego postanowienia i zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, w sposób mający istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 223 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 203 § 4 k.p.c. i art. 469 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że zawarta umowa nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i nie narusza słusznego interesu pracownika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymagała dopuszczalność zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji, oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji o umorzeniu postępowania w związku z zawarciem umowy przed sądem.

Katalog orzeczeń zaskarżalnych zażaleniem do Sądu Najwyższego jest ściśle limitowany. Zgodnie z art. 394¹ § 1, 1¹ i 2 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje: 1) na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia; 2) w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania; 3) w sprawach, w

których przysługuje skarga kasacyjna, na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Zaskarżone postanowienie nie należy do żadnej z tych kategorii spraw. Jego przedmiotem nie jest odrzucenie skargi kasacyjnej albo skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 394¹ § 1 k.p.c.), nie jest też zaskarżenie orzeczenia sądu drugiej instancji uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.). Zaskarżone postanowienie nie mieści się również w kategorii szczegółowo opisanej w art. 394¹ § 2 k.p.c. Jest to, co prawda, postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, jednak nie przysługuje na nie zażalenie do Sądu Najwyższego ze względu na wyraźne i jednoznaczne wyłączenie – wyjątek dotyczący postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., od których przysługuje skarga kasacyjna. Zgodnie bowiem z art. 398¹ § 1 k.p.c., strona może wnieść skargę kasacyjną od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Zaskarżone postanowienie należy do tej ostatniej kategorii orzeczeń. Jego przedmiotem było bowiem umorzenie postępowania. Dlatego od zaskarżonego postanowienia przysługiwała powódce skarga kasacyjna (art. 398¹ § 1 k.p.c.), a nie zażalenie (art. 394¹ § 2 k.p.c.).

W obecnym stanie prawnym – poczynając od 1 lipca 2000 r. – skarga kasacyjna przysługuje od dwóch rodzajów postanowień sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie – w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Na niektóre inne postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie przysługuje zażalenie (art. 394¹ k.p.c.). Skarga kasacyjna, jako środek prawny o szczególnej randze, ma zastosowanie do orzeczeń o największym znaczeniu procesowym. Obok orzeczeń merytorycznych, co do istoty sprawy, należą do nich postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III CSK 48/06, OSNC 2007 nr 1, poz. 12) oraz umorzenia postępowania, które

rozstrzygają kwestie dotyczące przesłanek procesowych (np. art. 199, 1099, 1124 oraz art. 355 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 lipca 1998 r., I PZ 21/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 490).

Pozostaje jeszcze do rozważenia kwestia dopuszczalności konwersji czynności procesowej dokonanej przez pełnomocnika powódki, a więc potraktowanie wniesionego zażalenia jako skargi kasacyjnej. W tym zakresie należy podnieść, że konwersja taka – dopuszczalna niekiedy, gdy strona działa samodzielnie – nie wchodzi w grę w wypadku dokonania czynności przez adwokata lub radcę prawnego, zwłaszcza wówczas, gdy w sprawie obowiązuje przymus adwokacko-radcowski (art. 87¹ § 1 k.p.c.). W szczególności, jak wielokrotnie wyjaśniał Sąd Najwyższy, niewłaściwy wybór środka odwoławczego (środka zaskarżenia) dokonany przez profesjonalnego pełnomocnika nie może być potraktowany jako mylne oznaczenie pisma procesowego ze skutkami wynikającymi z art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c., mamy bowiem wtedy w istocie do czynienia z wadliwie dobraną i nieprawidłowo wykonaną czynnością procesową (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 sierpnia 1998 r., II CZ 71/98, OSNC 1998 nr 12, poz. 226 oraz z 9 marca 2000 r., V CZ 28/00, z 19 października 2001 r., I CZ 131/01 i z 24 listopada 2004 r., V CZ 121/04, niepubl.).

Niezależnie od tego, konwersja taka okazałaby się w niniejszej sprawie niemożliwa, ponieważ wniesione pismo procesowe (zażalenie) nie spełnia wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej (art. 398⁴ k.p.c.).

Odrzucenie środka zaskarżenia w rozpoznawanej sprawie nie pozbawia powódki środków ochrony prawnej. Powódka może wnieść powództwo o ustalenie, że dokonana przez nią czynność prawna (ugoda – art. 917 k.c.) jest bezskuteczna ze względu na uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli (na podstawie art. 918 k.c. w związku z art. 84 k.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 3 k.p.c.).

